

AUTONOMY

Marek Godovič

Performerka a choreografka Soňa Kúdeľová završila svoju trilógiu zameranú na skúmanie svojho osobného sveta, vnímanie vnútorných vibrácií a ich interakcie s vonkajším svetom dielom *Autonomy* (2021). Voľne mu predchádzali *Autopilot* (2017) a *Autocorrect* (2019). Kúdeľová patrí medzi tvorkyne, ktoré skúmajú reakcie svojho tela cez intelektuálne vystavaný koncept na základe svojho reálneho prežívania a zároveň si podvedome kladie otázku o hraniciach svojho tela v prostredí tvorby. Využíva na to pohyb, slovo/zvukovú rovinu, obraz a ich vzájomné prepájanie.

Kúdeľová v *Autonomy* neuvažuje nad sebou cez prizmu svojich skúseností, ale nadväzuje sama so sebou vzťah na základe neistoty a zároveň aj empatie. Autenticky prechádza počas sóla rôznymi fázami. Dáva sebe samej priestor na uvedomenie si svojho tela, myslenia. Uvažuje o sebe ako o niekom, kto pochybuje, bilancuje to, čo žije. Stav spomalenia tu definuje ako dobu krátko po zobudení (v úvodnej časti spomína aj ranné rituály, ktoré musí absolvovať, aby sa zo spánkového stavu dostala do života). Zároveň tento stav spája s cestou sebadefinovania. Je to stav zastavenia sa pred tvorbou a tvorivosťou a uvažovaním nad ňou.

Každé z využitých médií tu má istú úlohu, slovo definuje, projekcia vizualizuje, hudba, zvuky a ruchy prehľbujú, pohyb a fragmenty tanca (seba)vyjadrujú. Až postupným prepájaním týchto častí sa dokáže performerkin prejav sceliť. Autor vizuálnej a hudobnej koncepcie Boris Vitázek v rozmernej projekcii akcentuje verbalizované alebo stelesnené fragmenty a dáva ich kontextu s pohybom na scéne. V druhej zložke vytvára dimenziu zhluku zvukov – od šepotu do jasnejších zvukov, ktorým dominuje hukot pripomínajúci napríklad prejazd vlaku. Prítomné sú aj asociácie s ponorom do vody, akoby sa performerka pohybovala „pod hladinou“ svojho uvažovania.

Rozmerná projekcia zaberá celý horizont scény – performerka sa s ňou vizuálne ani fyzicky nekonfrontuje. Postupne sa vynárajú obrazy akoby z tmy či sna, vidíme nočnú jazdu na bicykli, levitovanie v priestore kdesi na vodnej hladine, postávanie na streche budovy, či len tušíme stojacu postavu performerky za stromami v lese. Na inom mieste je ovinutá rozmerným slimákom, a napokon sa privinutá k nemu vznáša nahor, akoby vyplávala na hladinu. To všetko sú výtvarne pôsobivé vizuálne artefakty, ktoré svojou estetikou a aj priamočiarosťou vyjavujú vnútro a spolu s verbálnym prehovorom obrazne komentujú prežívanie jej tela – ako nástroja, ktorým sa pri tvorbe vyjadruje.

V textovej rovine, ktorá je výrazne prítomná počas celej performance, zachytáva Kúdeľová cestu svojho tela k osobnému vyrovnaniu sa s vytváraním diela. Drží si dištanc od seba, vníma sa ako objekt. Ten hlas, ktorým sa oslovuje, ju komentuje s nadhľadom, ale neironizuje. Je to sled denníkových zápiskov myslenia. Už toto samotné hľadanie, usporiadavanie si myšlienok, vzápätí ich popieranie je procesom tvorby. Zamýšľa sa nad priestorom, ktorý jej tvorba ponúka. Vníma svoje obmedzenie, počiatočné neistoty hľadania ovplyvňujú jej nálady a atmosféry, ktoré jej život ponúka. Pritom neatakuje diváka svojimi emóciami alebo konkrétnosťami zo svojho života. Tých sa dotýka len krajovo.

Pohybová štruktúra sa v priebehu mení. Po stave bytia na matraci, miernych, sotva viditeľných pohyboch nasleduje dotykové uvedomenie si seba, svojho tela – dotyk sa prepojíť s fyzickou stránkou svojej osobnosti, splynúť so zemou, hľadať opory. V priebehu performance sa charakter choreografie mení: od živočíšnych pohybov po podlahe, cez postupné kroky vo vzpriamenej polohe, ktoré sa v závere transformujú do plynulého pohybu. Veľkú časť performance sa Kúdeľová pohybuje so zatvorenými očami, senzuálne vníma okolie, zachytáva hudbu, stáva sa živou súčasťou projekcie. Akoby spala či meditovala. Skôr svoju pozornosť smeruje k osobnejším až introvertnejším zahľadeniam sa do seba. To výrazne emočne nabitejšie prenecháva vizualite a stavia ju tak do kontrastu k pohybu. Ten je subtilnejší, práve on je nástrojom na ukázanie pochybností, na sebavyjadrenie. V ňom sa môže cítiť krehká, neskúsená.

Do popredia pri vnímaní diela *Autonomy* sa môžu tlačiť otázky: do akej miery sa mimopohybové zložky (slovo, obraz, zvuk) ovplyvňujú, a nielen akcentujú, v akom čase a v akom rozsahu majú dosah na samotnú pohybovú výpoveď a nepohlcujú ju vo svojej miestami expanzívnej prítomnosti?

Hľadanie správneho balansu, vytvorenia vhodného prostredia pre tvorbu je tu autentické a úprimné, čo sa cení. Treba povedať, že Soňa Kúdel'ová na konci autotrilógie prijíma autonómnosť svojho tela, jeho pochody, chcenia, skúsenosti. Senzitívne, dôkladne až obsesívne hľadá v ňom významy, kontroluje ich, ale bez veľkej štylizácie. Jej pohyby sú prirodzené. Teraz môže byť pripravená zanechať výpoveď o sebe a prijať ďalšie výzvy, ktoré jej tvorba ako performerke prinesie. V tom sa paradoxne trilógia nekončí, resp. môže započať niečo nové.

AUTONOMY

Koncept, choreografia, text a tanec: Soňa Kúdeľová

Hudba a vizuál: Boris Vitázek

Dramaturgia: Soňa Kúdeľová, Boris Vitázek

Dramaturgia textu: Zuzana Husárová

Produkcia: Chaosmos, o. z.

Premiéra: 3. jún 2021, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava